

Είναι δυνατό να συνυπάρχουν οι αναδυόμενες τεχνολογίες και τα ανθρώπινα δικαιώματα; Ναι, αλλά αυτό απαιτεί προορατική προσέγγιση

Γράφει ο Δρ
Δημήτριος Σαλαμπάσης

Senior Lecturer, Χρηματοοικονομικών Τεχνολογιών, Καινοτομίας και Στρατηγικής Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Swinburne

Η συνεχόμενη ανάπτυξη των αναδυόμενων τεχνολογιών είναι αναπόφευκτό να έχει θετικές και αρνητικές επιπτώσεις στα ανθρώπινα δικαιώματα. Η θετική σφαίρα καθρεπίζει τη δημιουργία νέων ευκαιριών για τα άτομα να ασκήσουν τα δικαιώματά τους, όπως το δικαίωμα στην ελεύθερη έκφραση ή το δικαίωμα πρόσβασης στην κοινωνία της πληροφορίας μέσα από πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης και διαδικτυακών εργαλείων επικοινωνίας που επιτρέπουν σε όλους μας να συνδεόμαστε με άλλους και να μοιραζόμαστε πληροφορίες με τρόπους που προηγουμένως δεν ήταν δυνατοί. Από την άλλη πλευρά, η πιο σκοτεινή σφαίρα καθρεπίζει απειλές και κινδύνους που ελοχεύουν εις βάρος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως οι εξελίξεις στις τεχνολογίες επιτήρησης που δυνατά να παραβιάσουν το δικαίωμα των ατόμων στην ιδιωτική ζωή, ενώ η χρήση της τεχνητής νοημοσύνης στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων μπορεί να οδηγήσει σε διακρίσεις και να υπονομεύσει το δικαίωμα στη δικαιοσύνη και την ισότητα.

Σε αυτό το πλαίσιο είναι πάρα πολύ σημαντικό οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής, οι προγραμματιστές και τα άλλα ενδιαφερόμενα μέρη να εξετάζουν συνεχώς και ενδελεχώς τις πιθανές επιπτώσεις των αναδυόμενων τεχνολογιών στα ανθρώπινα δικαιώματα και να αναπτύσσουν καινοφανείς στρατηγικές με στόχο τον μετριασμό σοβαρών αρνητικών επιπτώσεων. Το φάσμα αυτών των παρεμβάσεων μπορεί να περιλαμβάνει το σχεδιασμό τεχνολογιών με γνώμονα το απόρρητο και την ασφάλεια, τη διασφάλιση ότι οι αλγόριθμοι λήψης αποφάσεων είναι διαφανείς και αυταπόδεικτοι καθώς και τη θέσπιση κανονισμών και κατευθυντήριων γραμμών για την πρόληψη καταχρήσεων των διαφόρων τεχνολογικών εφαρμογών και καινοτομιών.

Οι αναδυόμενες τεχνολογίες μπορούν να σχεδιαστούν ώστε να σέβονται το δικαίωμα στην ιδιωτικότητα, ενσωματώνοντας χαρακτηριστικά που βελτιώνουν το απόρρητο, όπως η κρυπτογράφηση, οι έλεγχοι πρόσβασης και η ελαχιστοποίηση των δεδομένων. Μπορούν επίσης να σχεδιαστούν ώστε να είναι διαφανείς και υπεύθυνες, έτσι ώστε τα άτομα να μπορούν να κατανοήσουν πώς χρησιμοποιούνται τα δεδομένα τους και να θέσουν τους υπεύθυνους για τυχόν καταχρήσεις προ των ευθυνών τους. Επιπλέον, οι αναδυόμενες τεχνολογίες μπορούν να βοηθήσουν στην προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε πολλούς τομείς, όπως η υγειονομική περίθαλψη, η εκπαίδευση και η προστασία του περιβάλλοντος. Για παράδειγμα, οι τεχνολογίες τηλεϊατρικής μπορούν να βοηθήσουν τα άτομα να έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης εξ αποστάσεως, βελτιώνοντας την πρόσβαση στην περίθαλψη και προάγοντας το δικαίω-

μα στην υγεία. Ομοίως, οι εκπαιδευτικές τεχνολογίες μπορούν να παρέχουν πρόσβαση στην εκπαίδευση σε άτομα που διαφορετικά δεν θα μπορούσαν να φοιτήσουν στο σχολείο, προωθώντας το δικαίωμα στην εκπαίδευση. Με τον ίδιο τρόπο, οι χρηματοοικονομικές τεχνολογίες μπορούν να ενισχύσουν την πρόσβαση σε χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες μειώνοντας το χάσμα του οικονομικού αποκλεισμού και προωθώντας ισότιμη πρόσβαση, οικονομική και κοινωνική ένταξη.

Ο ανθρωποκεντρικός χαρακτήρας των αναδυόμενων τεχνολογιών απαιτεί εστίαση στην τοποθέτηση των ανθρώπων και της ευημερίας τους στο επίκεντρο της τεχνολογικής ανάπτυξης. Υπό αυτό το πρίσμα παραθέτω μερικούς τρόπους με τους οποίους αυτό μπορεί να επιτευχθεί:

- **Ηθικός σχεδιασμός:** Οι αναδυόμενες τεχνολογίες πρέπει να σχεδιάζονται βάσει ηθικών κανόνων, δίνοντας έμφαση στον πιθανό αντίκτυπο στα ανθρώπινα δικαιώματα και την ευημερία των ατόμων. Αυτό περιλαμβάνει την ενσωμάτωση αρχών όπως η διαφάνεια, η λογοδοσία (ανάληψη ευθυνών) και η δικαιοσύνη στο σχεδιασμό και την ανάπτυξή τους.

- **Ανθρωποκεντρικός σχεδιασμός:** Η ανάπτυξη των αναδυόμενων τεχνολογιών θα πρέπει να καθοδηγείται από μια ανθρωποκεντρική προσέγγιση σχεδιασμού που δίνει προτεραιότητα στις ανάγκες, τις αξίες και τις εμπειρίες των ατόμων που θα τις χρησιμοποιήσουν. Αυτό περιλαμβάνει τη συνεργασία με τους χρήστες σε όλη τη διαδικασία ανάπτυξης για να διασφαλιστεί ότι οι αναδυόμενες τεχνολογίες έχουν σχεδιαστεί για να καλύπτουν τις ανάγκες τους, είναι εύχρηστες, ασφαλείς και προσβάσιμες σε όλους.

- **Συνεργατική διακυβέρνηση:** Οι δομές διακυβέρνησης για τις αναδυόμενες

τεχνολογίες θα πρέπει να είναι συνεργατικές και χωρίς αποκλεισμούς, φέρνοντας σε επαφή ένα ευρύ φάσμα ενδιαφερομένων για να διασφαλιστεί ότι οι αποφάσεις για την ανάπτυξη και την εξάπλωση των αναδυόμενων τεχνολογιών αντικατοπτρίζουν τα συμφέροντα και τις ανησυχίες όλων των ενδιαφερομένων μερών.

- **Εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση:** Η εκπαίδευση και οι προσπάθειες ευαισθητοποίησης μπορούν να βοηθήσουν τα άτομα να κατανοήσουν τον πιθανό αντίκτυπο των αναδυόμενων τεχνολογιών στη ζωή τους και στην ευρύτερη κοινωνία. Αυτό περιλαμβάνει προσπάθειες για ευαισθητοποίηση σχετικά με τις ηθικές επιπτώσεις των αναδυόμενων τεχνολογιών και τη σημασία του ανθρωποκεντρικού σχεδιασμού.

- **Νομοθετική ρύθμιση και ανάληψη ευθυνών:** Η αποτελεσματική νομοθετική ρύθμιση και οι μηχανισμοί λογοδοσίας αποτελούν συστατικά ουσιαστικής σημασίας για να διασφαλιστεί ότι οι αναδυόμενες τεχνολογίες αναπτύσσονται και χρησιμοποιούνται με τρόπους που σέβονται τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ευημερία των ατόμων. Αυτό περιλαμβάνει τη θέσπιση σαφών και κοινά αποδεκτών προδιαγραφών και προτύπων, κατευθυντήριων γραμμών και νομοθετικών εργαλείων, καθώς και την εφαρμογή μηχανισμών επιβολής προκειμένου να λογοδοτούν οι υπεύθυνοι για τυχόν καταχρήσεις.

Εστιάζοντας στις προαναφερθείσες αρχές, μπορούμε να βοηθήσουμε να επιστρέψει ο ανθρώπινος παράγοντας στις αναδυόμενες τεχνολογίες, διασφαλίζοντας ότι αναπτύσσονται και χρησιμοποιούνται με τρόπους που προάγουν την ευημερία των ατόμων, εξασφαλίζουν τη βιώσιμη ανάπτυξη των κοινωνιών, σέβονται και προστατεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Οι αναδυόμενες τεχνολογίες μπορούν να σχεδιαστούν ώστε να σέβονται το δικαίωμα στην ιδιωτικότητα, ενσωματώνοντας χαρακτηριστικά που βελτιώνουν το απόρρητο, όπως η κρυπτογράφηση, οι έλεγχοι πρόσβασης και η ελαχιστοποίηση των δεδομένων.